

Bizness un cilvēktiesības – vērtību ķēdes, cilvēktiesību riski un risinājumi

Izejmateriālu iegūšana

- bērnu darbs
- militāru grupējumu finansēšana
- pamatiedzīvotāju zemes piesavināšanās
- bioloģiskās daudzveidības mazināšana

Ražošana

- parādu verdzība
- piespiedu darbs (tostarp migrantu ekspluatēšana)
- nedroša un veselībai kaitīga darba vide

Uzņēmuma darbība

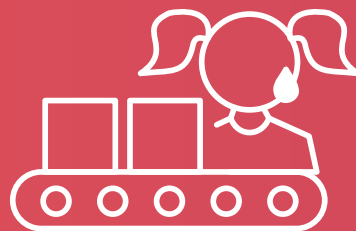
- darba iemaņu zaudēšana
- nevienlīdzība (tostarp algu nevienlīdzība)
- diskriminācija (tostarp seksisms un seksuāla uzmākšanās, cilvēku ar invaliditāti diskriminācija)
- privātās dzīves aizskaršana
- nedroša un veselībai kaitīga darba vide
- piespiedu darbs
- cilvēku tirdzniecība

Nodošana klientiem/ patērētājiem (kā marķē, reklamē, izmanto)

- patērētāju maldināšana (tostarp zaļmaldināšana)
- kaitējums veselībai vai dzīvības apdraudējums
- diskriminācija (tostarp cilvēku ar invaliditāti diskriminācija, diskriminējoša mākslīgā intelekta izmantošana)
- naida runa
- cilvēku tirdzniecība
- spīdzināšana

Produkts pēc tā dzīves cikla beigām

- vides piesārņojums
- nedroši un veselībai kaitīgi darba apstākļi
- piesārņojuma radīts kaitējums veselībai vai dzīvības apdraudējums

IZEJMATERIĀLU IEGŪŠANA

Problēmsituācija

Uzņēmums “Būvē Tagad” ražo dažādus būvmateriālus, tostarp metāla konstrukcijas un stiklotās konstrukcijas. Ražošanā tiek izmantotas arī vara caurules un dažādi materiāli ar alvas pārklājumu. Sadarbības partneri vaicā, kā iegūti izejmateriāli, jo pastāv risks, ka to ieguvē izmantots bērnu darbs vai nav ievēroti darba drošības standarti.

Risinājums

Pērkot izejmateriālus, uzņēmums nosaka stingras prasības piegādātājiem attiecībā uz bērnu darba nepieļaušanu, drošiem darba apstākļiem un taisnīgu darba samaksu. Uzņēmums regulāri iegūst aktuālo informāciju, veic auditus un pilnveidojas atbilstoši starptautiskajiem standartiem, piemēram, OECD (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas) ieteikumiem. Uzņēmums iesaistās arī vairāku ieinteresēto pušu iniciatīvās (*multi-stakeholder initiatives*), kuras veicina atbildīgu izrakteņu iegūvi, piemēram, *Responsible Minerals Initiative* (Atbildīgi iegūtu minerālu iniciatīva).

RAŽOŠANA

Problēmsituācija

Uzņēmuma “Būvē Tagad” tuvākais sadarbības partneris no Polijas nav piegādājis skrūves, kuras nepieciešamas stikloto konstrukciju izgatavošanai. “Būvē Tagad” pārstāvis atklāj, ka Polijas uzņēmumā, kurš ir atbildīgs par specifisko skrūvju ražošanu, izcēlušās lielas nesaskaņas starp ražošanas ceha darbiniekiem un vadību. Ilgu laiku bijuši slikti darba apstākļi, neapkurinātas ražošanas telpas. Atsevišķi darbinieki nav bijuši mierā ar esošo situāciju, centušies iebilst, bet piedzīvojuši mobingu no vadības. Daļa pat zaudēja darbu sūdzību dēļ.

Risinājums

“Būvē Tagad” saprot, cik būtiski ir nodrošināt, lai Polijas ražotnē darbiniekiem būtu atbilstoši darba apstākļi, tiktu ievērotas darba tiesības un netiktu kavēti arī tā pasūtījumi.

Uzņēmums “Būvē Tagad” var sadarboties ar neatkarīgām Polijas organizācijām, kuras var palīdzēt izšķirt strīdus starp Polijas piegādātāju un tā darbiniekiem. Lai veicinātu drošus darba apstākļus piegādātāja uzņēmumā, “Būvē Tagad” ar Polijas organizāciju starpniecību var aicināt Polijas ražotnes darbiniekus iesaistīties arī arodbiedrībās vai mudināt sadarbības partneri slēgt darba koplīgumu.

UZŅĒMUMA PAŠA DARBĪBA

Problēmsituācija

“Būvē Tagad” uzzina, ka Latvijā ir ieradušies vairāki bēgļi no kara plosītajām valstīm. Cilvēkiem šeit nav draugu un paziņu, taču ir vēlēšanās dzīvot, strādāt un mācīties. Daudzviet bēgļiem nav iespēju strādāt, jo darba pienākumu veikšanai un dokumentu kārtošanai nepieciešama latviešu valoda, kuru tie nepārvalda.

Risinājums

Uzņēmums “Būvē Tagad” sadarbībā ar vietējām organizācijām palīdz sakārtot dokumentus, atvērt bankā kontu un piedāvā ģimenēm dzīvokļus uz laiku, kamēr paši šeit jutīsies pietiekoši stabili. Uzņēmums piedāvā darbu, kā arī latviešu valodas apguves kursus. Tiek nodrošināti darba līgumu tulkojumi bēgļiem saprotamā valodā.

NODOŠANA KLIENTIEM/PATĒRĒTĀJIEM

Problēmsituācija

Uzņēmums “Būvē Tagad” sagatavo reklāmas materiālus, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus. Teksti un vizuālie materiāli satur dzimumu diskrimināciju, jo daudzviet vīrietis ir attēlots kā vienīgais, kuram varētu interesēt būvniecība un uzņēmuma ražotie produkti – metāla un stiklotās konstrukcijas, taču sieviete ir stereotipizēta, attēlota nevis kā inženiere, bet gan, pienesot kafiju vīrietim pieguļošā kleitā un augstpapēžu korpēs. Pēc komunikācijas materiālu publicēšanas sabiedrība izrāda lielu neapmierinātību, daudzas organizācijas vērsas pie medijiem, norādot, ka “Būvē Tagad” pārkāpuši robežas.

Risinājums

Uzņēmums atvainojas sabiedrībai, izņem no publiskās telpas diskriminējošos reklāmas materiālus, rīko vadībai, kā arī komunikācijas un mārketinga speciālistiem apmācības par vienlīdzības un cilvēktiesību jautājumiem. Lai novērstu līdzīgas situācijas nākotnē, darbiniekiem tiek uzdots izpētīt, kādi cilvēktiesību riski pastāv, izmantojot mākslīgā intelekta rīkus. Papildus uzņēmums var sadarboties ar cilvēktiesību aizsardzības organizācijām, lai izstrādātu vadlīnijas reklāmas materiālu izstrādei.

PRODUKTS PĒC TĀ DZĪVES CIKLA BEIGĀM

Problēmsituācija

Uzņēmums “Būvē Tagad” saņem novada iedzīvotāju sūdzību, jo tie mežā atraduši lielu daudzumu metāla un stikla atgriezumus, proti, ražošanas procesā pāri palikušos materiālus. Starp tiem atrastas arī kādas pavadzīmes, pēc kurām identificē, ka atkritumi pieder “Būvē Tagad”. Ražoto preču pārpalikumu pārstrādi “Būvē Tagad” neveic pats, bet uztic atkritumu apsaimniekošanas uzņēmumam.

Risinājums

Reaģējot uz esošo situāciju, uzņēmums veic auditu, lai saprastu, kā nolīgtais atkritumu apsaimniekošanas uzņēmums pārstrādā tā atkritumus. Tas sadarbojas ar atkritumu apsaimniekotāju, lai atrastu risinājumus atbilstoši atkritumu apsaimniekošanai. “Būvē Tagad” cieši sadarbojas ar pašvaldību, lai likvidētu piesārņojumu. Papildus “Būvē Tagad” caurlūko savas politikas un uzlabo procedūras, lai novērstu neatbilstošu atkritumu pārstrādi nākotnē.